

wujący nie może być oderwany od kontekstu biblijnego. Całość fundamentalistycznych rozważań Ks. Ruseckiego posiada biblijne odniesienia. Zbawcza misja Chrystusa, tytuły mesjańskie Jezusa, wydarzenia paschalne, zapowiedź i powstanie Kościoła wiążą się nierozwalnie z zagadnieniem cudu.

Lektura książki *Wierzyć moim dziełom* prowadzi do uświadomienia przez czytelnika chrystocentrycznego, ekklezjocentrycznego i personalistycznego wymiaru cudu, a w konsekwencji tego, do jego odreifikowania. Jest poza tym zachętą do samodzielných refleksji, które powinny prowadzić do pewnych reorientacji poglądów. Dzieło to powinno zostać dostrzeżone przez duszpasterzy, kaznodziejów, teologów (również biblistów), którzy formują wśród wierzących właściwe rozumienie rzeczywistości, w tym dojrzałe rozumienie zasad wiary. Zadanie jest to niełatwe, omawiana zaś książka mogłaby okazać się w realizacji tego celu przydatna.

Lublin

EUGENIUSZ SAKOWICZ

G. LÜDEMANN — M. SCHRÖDER, *Die Religionsgeschichtliche Schule in Göttingen, Eine Dokumentation*, Göttingen 1987, ss. 148; 80 reprodukcji.

Bardzo bogato udokumentowana historia kręgu uczonych protestanckich w Niemczech lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, którzy utworzyli na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Getyndze szkołę, zwaną później *Religionsgeschichtliche Schule*. O metodzie i wynikach badań teże szkoły pisano już wiele. Omawiana pozycja jest zbiorem faktów biograficznych założycieli i przedstawicieli szkoły (według powiedzenia Th. Carlyle'a: „history is the essence of innumerable biographie”). Za „ojców duchownych” szkoły getyńskiej uważa się A. Ritschla, B. Duhma, P. A. de Legarde'a, J. Wellhausena czy U. von Wilamowitz-Moellendorfa. W publikacji pomieszczono opracowane z pedanterią biogramy takich biblistów, jak: A. Eichhorn, H. Gunkel, A. Rahlfs, J. Weiss, W. Wrede. Ale byli też tacy teologowie, jak: W. Bousset czy R. Otto. Dzisiaj to już jest historia, pozostały po nich tomy komentarzy i monografii oraz skrzętnie gromadzona dokumentacja (warto wiedzieć, że prace licencjackie były wówczas drukowane — i to jak, na jakim papierze!). Ale jeszcze dziś jest używana terminologia, która wykuwała się na seminariach i w pracach *Religionsgeschichtliche Schule*, jak choćby: *Sitz im Leben*, *Formgeschichte*, *Traditionsgeschichte*, *Spätjudentum*. Książka została opublikowana w związku z 42 zjazdem Studiorum Novi Testamenti Societatis, który miał miejsce w Getyndze w 1987 r., oraz z okazji jubileuszu tamtejszego Uniwersytetu. Recenzowana pozycja jest ważnym przyczynkiem do historii egzegezy biblijnej przełomu wieku XIX i XX.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

J. KOTT, *Zjanie bogów. Szkice o tragedii greckiej*. Wyd. Lit., Kraków 1986, ss. 352.

Niezmiernie interesująca jest książka znanego literaturoznawcy i teatrologa — przede wszystkim szekspirologa — prof. Jana Kotta pod charakterystycznym tytułem *Zjanie bogów*. Książkę tę zaczął pisać Autor — jak sam wyznaje — po swoim *Szekspirze współczesnym*. „Na zawsze pozostał mi Szekspir. Z biegiem lat zafascynowałem się tragedią grecką” (wypowiedź z 1981 r.) „Współczesnością, jaką odnalazłem w Szekspirze, było moje własne doświadczenie: polityczne i teatralne. W tragedii greckiej szukałem także współczesności, inaczej po cóż bym miał o niej pisać”. Jest to zbiór esejów o istocie tragedii greckiej i jej protagonistach. Książka w zasadniczym swym zrębie została napisana w Stanach Zjednoczonych, choć są tam pomieszczone i wcześniejsze szkice. Najpierw praca ukazała się w wydaniu amerykańskim i angielskim (*The Eating of the Gods*, 1973, 1974), potem w niemieckim, francuskim, włoskim, greckim, hiszpańskim, japońskim, serbo-chorwackim, węgierskim. W polskim — jak to się często niestety trafia —